

INFORMACIJOS

Nr. 5 (28)

1953 m. sausio 30 d.

PLB Vokietijos Krašto Valdybos "Informacijos" yra savaitinis Krašto Valdybos organas, skiriamas tik spaudos reikalams.

Redakcijai, pasinaudojančias čia dedamomis žiniomis ir straipsniais, maloniai prašome nurodyti šaltinį: PLB Vok. "Informacijos".

LIETUVIŲ BENDRUOMENĖ VOKIETIJOJE

VLIKo Vykdamosios Tarybos Pirmininkas Hannoverėje

Vykdamosios Tarybos pirmininkas, prof. K. Žalkauskas, šio mėn. 23 ir 24 d. d. lankėsi Vokietijos Krašto Valdyboje, Hannoverėje. Iš čia, KV pirmininko Pr. Zundės ir KV nario A. Venclausko lydimas, aplankė lietuvių Vasario 16 gimnaziją Diepholze. Kitą dieną, KV nario A. Venclausko lydimas, aplankė Varelio senelių namus ir Wehnen lietuvių koloniją.

Lietuvių susiklausymas, veiklumas ir nuoširdumas Prof. Žalkauskui padarė gerą įspūdį, nors tremtinių gyvenimo sąlygos, su kuriomis, tas vietoves lankydamas, susipažino, nėra džiuginančios.

Vasario 16 gimnazijos apleistos, neremontuotos patalpos darė skurdų įspūdį. Vaikų išvaizda pabrėžtinai rodo reikalą kelti gimnaziją į klimatinį atžvilgiu geresnę vietovę.

Varelio senelių namai, su savo šviesiais, šviesiais kambariais, pakenčiamu maistu ir priežiūra, gražiai ir tvarkingai skaittykloje įrengtu lietuvių kampeliu, garbingajam lankytojui paliko malonų vaizdą. Senelių namuose Prof. Žalkauską sutiko apylinkės valdybos pirmininkas Serpalis ir sekretorius Motuzas. Nors išorinis vaizdas yra malonus, bet pragyvenimas yra galimas ir pakenčiamas tik tiems, kurie gauna privačiai arba organizuotai teikiamos lietuvių papildomos paramos.

Wehnene Vykdamosios Tarybos pirmininką positiko kolonijos valdyba, kurios narių lydimas, svečias aplankė kai kuriuos tremtinių butus, išsikalbėdamas su gyventojais jų reikalais. Vargo mokykloje pamokoms susisinkusieji vaikučiai garbingam svečiui pradė savo sugebėjimus. Prof. Žalkauską lydintiam KV nariui ir švietimo vadovui, A. Venclauskui, viena mergaitė, visų vaikų vardu, padėkojo už teikiamus pavakarinius. Šią vargo mokyklą lankančiųjų vaikų skaičius pakilo iki 43 ir susidomėjimas ja yra didelis.

Tą dieną įvykusiame gausiame kolonijos susirinkime Vykdomosios Tarybos pirmininkas padarė platų pranešimą, perduodamąs Amerikos lietuvių ir ten kuriamos PLB organizacijos linkėjimus, ir nupasakojo VLIKo ir bendrai lietuvių daromas pastangas išlaisvinimo byloje. Jo kalbą susirinkusieji išklisė su dideliu susidomėjimu ir pritarimu ir padėjo prelegentui karštais plojimais. A. Venclauskas susirinkime padarė pranešimą švietimo, šalpos ir kitais bendruomenės reikalais.

Vykdomosios Tarybos pirmininko atsilankymas visiems buvo labai maloni staigmena, o jo parodytas nuoširdus noras sielotis lietuvių bendruomenės reikalais aplankytiesiems paliko malonų prisiminimą.

Maldose paminės Lietuvoje persekiojamus tikinčiuosius

Vokietijos Krašto Valdyba kreipėsi į 21 katalikų Bažnyčios Vokietijoje diocезijų valdytojus, arkivyskopus ir vyskopus, prašydama vasario 15 d. pamaldose ir pamoksluose paminėti Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo metinių progą persekiojamus ir kenčiančius Lietuvos tikinčiuosius.

Nors Valdybos kreipimasi nebuvo išakniai pagaiduota atsakymo, Krašto Valdyba jau gauna iš kai kurių vyskupų teigiamas atsiliepinimus.

J.E. Passau vyskupas rašo:

"Gavęs Jūsų šio mėn. 16 d. raštą, pranešu Jums, kad mes vasario 15 d. mielai susijungsim su Lietuvių Tauta maldoje ir prisiminsim tėvynėje persekiojimus kenčiančius tautiečius. Mano generalinis vikaras duos atitinkamų nurodymų parapijų kunigams".

Würzburgo vyskupo sekretorius rašo:

"Jo Ekscelencijos pavodamas, galiu Jums pranešti, kad Jūsų prašymas, Lietuvos Nepriklausomybės sukakties progą prisiminti Lietuvoje persekiojamus bažnyčias, bus tenkinamas jau ir tuo būdu, kad ateinanti sekmadienį, Katalikų Bažnyčios pasaulinės maldos sekmadienį, mūsų vyskupijos bažnyčiose, Jo Sventenybės Popiežiiaus nurodymu, bus prisimintos rytų bažnyčios".

Nauja Hannoverio Apylinkės Valdyba

Šio mėn. 25 d. įvykusiame Hannover-Stöcken lietuvių apylinkės susirinkime išrinkta nauja apylinkės valdyba: pirmininkas J. Stankaitis sekretorius Vyšniauskas ir išdininkas Vegneris.

Uždaromas Wehnen lietuvių kolonijos vaikų darželis

Wehnen lietuvių kolonijos pirmininkas F. Gečas šio mėn. 24 d. kreipiasi į Krašto Valdybą tokio turinio laišku:

"Pranešame, kad nuo š. m. sausio 1 d. Wehnen lietuvių kolonijos vaikų darželį dėl lėšų stokos buvoma priversti uždaryti. Iki to laiko vaikų darželis buvo išlaikomas retkarčiais iš BALFO gautais pinigais. Darželį lankė 22 vaikai. Mėnesinių išlaidų susidarydavo 150,- DM (prie to priskaitoma kiekvienam vaikui kasdien po bankutę pieno ir po bulkutę, kurie buvo duodami vaikams darželyje).

Kreipiamės į Krašto Valdybą, kad šią svarbią mūsų kolonijai istorišką vėl būtų galima atidaryti. Laukiame iš Jūsų pagalbos".

Lietuvių jaunimas Vokietijoje

Šių metų sausio mėn. 17 d. Vasario 16 gimnazijos didžiojoje salėje įvyko Kalėdų šventė. Ji šiais metais sąmoningai buvo nukelta po kalėdinių atostogų. Dalyvaujant gimnazijos direktoriui, mokytojams ir šventei gražiai pasipuošusiems mokiniams, šventė pradėta kalėdine giesme. Ir štai pasirodė... ne Kalėdų senis, bet jo sūnus. Mat, jau gerokai pasenusiam Kalėdų seniui sunku buvo prasimušti iki čia pro geležinę uždangą. Bet, palyginus jaunas jo sūnus pasirodė nemažiau nuoširdus ir dosnus lietuviškas, tikrai lietuviškas Kalėdų gerbdarys. Po to, kai visiems gimnazijos auklėtiniams buvo išdalintos dovanos, prasidėjo šokiai, kurie praėjo jaukioje lietuviškoje nuotakoje.

S.m. sausio 25 d. Vasario 16 gimnazijos krepšinio rinktinė vyks ta į Osnabrücką, kur dalyvuoja krepšinio turnyre. Mūsų moksleiviai ten susiduria su Herfordo krepšinio komanda ir Hannoverio krepšinio klubu. Gaila, kad mūsų jaunieji sportininkai, orui pablogėjus, neturi jokios galimybės tinkamai rungtynėms pasiruošti - nėra salės krepšinio treniruotėms.

Diepholzo sporto klubas DSC yra susidomėjęs gimnazijos auklėtiniais futbolininkais ir norėtų, kad jie žaistų už jo futbolo vienatą.

Brigientis Kalėdų atostogoms, kun. V. Šarka buvo suruošęs savo butą Humberge arbatėlę Humberge gyvenantiems lietuvių Vasario 16 gimnazijos mokiniams.

Šiomis dienomis išeis PLSS "AUSROS" tunto neperiodinio laikraščio "Gairėlė" 5 Nr.

1953 m. sausio 8 d. PLSS "AUSROS" tunto ribose buvo prarastos susigios skautų organizacijos įkūrėjo, lordo Baden-Powello mirties sukakčiai paminėti. Susigios praėjo susikaupimo ženklė.

Susidomėjimas lietuvių archyvine medžiaga

Koblencze esantis Vokietijos federalinės respublikos valstybinis archyvas - Bundesarchiv - išsamiu raštu kreipėsi į Vokietijos Krašto Valdą, siūlydama ir pagėdudama, kad Valdą savo surinktą dokumentinę dabarties įvykių medžiagą, apie kurią archyvas turis palankių žinių, atiduotų saugoti Vokietijos valstybiniam archyvai.

Šitokių, surinktų iš "Zeitgeschichte" dokumentų rinkinys liktu Vokietijos Krašto nuosavybė, o archyvas apsiima juos tik saugoti ir padaryti prieinamus moksliniams tyrinėjimams.

Krašto Valdą, pripažindama, kad šiame pasiūlyme yra naudingų bendrų aspektų, negali tuo pasiūlymu pasinaudoti, nes jos renkamoji medžiaga yra dar gyva ir pačios Krašto Valdąs naudojama. Be to, ši medžiaga yra beveik visa užfiksuota lietuvių kalba, todėl mažiau prieinama, be lietuvių tarpininkavimo, moksliniams tyrinėjimams

X
X X X
X X X X X
X X X
X

IŠ SUGRIŽUSIŲŲ VOKIETIŲ PASAKOJIMŲ

Įa pati vokiečių, kurios pasakojimą jau idėjome praėjusio biuletenyje, papasakojo dar šiuos savo prisiminimus.

Ir kapai naikinami

Vienoje vietoje buvę palaidoti du žuvę partizanai. Ukininkas, pas kurį ji gyvenusi, nusiskundęs, kad jų kapai esą apleisti, apžėlę piktžolėmis, niekas jų neprižiūriš, nes visi bijo prie jų prieiti. "Nors jis man ir nesakė, kad šiuos kapus sutvarkyčiau, bet supratau, jog būtų labai patenkintas, jei tai padaryčiau", - pasakoja vokiečių.

Žinodama, kad vietiniams tikrai yra pavojinga tuos kapus tvarkyti, ji nuėjusi ir juos apravėjusi, padariusi po kryželių ir galimai gražiau aptvarkiusi. Eidama atgal, pamėčiusi steinant kelis milicininkus su stričiais. Kadangi kapai buvo netoli kelio, tai jie, matyti, ją buvo pastebėję. Ji sustojusi ir, susirūpinusi, pamatė, kad jie priėjo prie kapų. Kadangi buvo jau tolokai nuėjusi, tai negalėjo matyti, ką jie ten veikia. Po poros valandų nuėjusi pažiūrėti ir, nustebusi, rado šiuos kapus sutryptus ir su žeme sulygintus. Prisiptikinimo prausta, ji vėl, nors ir ne taip gražiai, kaip pirma, kapus sutvarkiusi.

"Rūpestingas" grižusiojo sutikimas

Toliau ji pasakoja, kaip vienas lietuvis, suviliotas įvairiais rusų pažadų, grįžęs iš Vokietijos į Lietuvą. Ji girdėjusi, kad iš Vokietijos šis lietuvis atvykęs su dviem lagaminais, pilniais gerų daiktų, apsirengęs geru kostiumu, turėjęs gerą laikrodį. Atvykęs į Lietuvą, pereinamajame punkte jis turėjęs eiti į pirtį. Visus daiktus palikęs nusirengiamajame kambaryje. Išėjęs iš pirties, savo daiktų neberadęs. Kai ėmė klausinėti tarnautojus, jam buvę praiškinta, kad ji savo daiktus turėjęs perduoti apsaugai administracijai ir kad, matoma, jo daiktus kas nors pavogė.

Gavęs šiokius tokius menkos vertės drabužius ir betus, išėjo pradėti "laimingo gyvenimo" sovietinėje tėvynėje.

+++++

Prisimindama Lietuvoje likusius lietuvius, ji sako: "Lietuviai yra labai kieti ir jų rusai nepajėgs suvirškinti. Lietuviai atgavus Nepriklausomybę, būtinai tenai nuvažiuosiu".

Partizanai veikia

Komunistė spekuliantė

Kitą vokiečių, taip pat neseniai grįžusi iš Lietuvos, pasakoja, kaip kartą Karaliaučiuje susipažinusi su viena jauna lietuve, turgrvietėje spekuliuojant. Ši jai pasigyrusi, kad esanti komunistė, daug sovietams pasitarnavusi karo ir pokario metu, ir galinti vokiečiai padėti. Ir tikrai, po kelių savaitių minėta lietuve komunistė atvykusi vėl su sovietiniu sunkvežimiu ir keliu rusų karininkais ir ją išsi-vežusi Lietuvon. Čia ji kelis mėnesius išbuvusi viename kaime, pas tos komunistės tėvus, bet vėliau, partizanų išpėta, persikėlusį gyventi pr kitą šeimą. Ją atsivežusioji lietuvaite gyvenusi Siuliuose ir dažnai atvykėdavusi pas tėvus. Ji tikrai spekuliuodavusi įvairiomis prekėmis,

kurias veždavo į Rytprūsius ir iš ten parveždavo kitas. Visa šeima buvusi gana turtingai įsitaisiusi. Visas kaimas ir apylinkė jų neken-tė. Patys tėvai nebuvo komunistai, bet dukteriai nieko nesakė.

Nukabino šventąjį paveikslą

Kartą, kai tos komunistės tėvas iš malūno parsivežė 7 cent. supik-linėtų kviečių ir valgė pirmą iš jų pagamintą vakarienę, atvyko apie 10 partizanų ir ėmė klausinėti, kur duktė. Visą šeimą suklydė ir lie-pė kalbėti poterius. Pasirodė, kad duktė turėjusi tą dieną atvykti, bet atsitiktinai neatvyko. Partizanai paėmė to ūkininko arklius, susi-krovė visus 7 cent. miltų, kiaušes ir kitką. Ant sienos kabojo Dievo Motinos paveikslas, kurį partizanai nukabino ir pasiėmė su savim, saky-dami, kad tokiuose namuose šis paveikslas netinka. Tėvas mėgino pra-šyti ir teisintis, bet partizanai pasakė, kad jis gališ savo dukteriai dėkoti už tai, kad jie taip turėję pasielgti. Be to, liepė pranešti dukteriui, kad ši prieitų išpažinties, nes jos dienos esančios suskri-tytos. Ši lietuvė buvusi vienintelė komunistė toje vietovėje. Rusams užėjus, ji vaikščiojusi enkavedistų uniformą apsilvilkusi ir per ją daug šeimų buvę išstremta.

Žmonės laukia išsilaisvinimo...

Du vokiečių vaikai, sesuo ir broliukas, 1947 m. rudenį, bado vejami, pėsčiomis nuvyko Lietuvon ir apie metus laiko elgetavo po Tauragės apskritį, kol juos priglaudė vienas lietuvis ūkininkas. Tėčiau šis netrukus buvo išstremtas Sibiran, tada vaikus pasiėmė kitas to pa-ties kaimo ūkininkas, kur jie ir išbuvo iki 1951 m. gegužės mėn., kol buvo gražinti Vokietijon.

Papasakoję apie savo išpūdžius ir gyvenimą Lietuvoje, kuris ir jų, vaikų akimis žiūrint, yra prislėgtas ir be prašvaistės, jie pri-duria: "Žmonės laukia išsilaisvinimo ir iš lėto praranda viltį".

Abu šie jaunuoliai - sesuo 16, o broliukas 10 metų amžiaus - dabar lanko grįžusiųjų vokiečių vaikams mokyklą Wrstfalijoje. Prisi-mindami Lietuvą ir lietuvius, jie sako, kad Lietuvoje jiems buvę ge-riau, kaip čia, Vokietijoje. Ten jie buvę laikomi, kaip savi vaikai ir visų mylimi. Esą, mielai grįžtų atgal, jei ten rusų nebūtų.

Iš vokiečių spraudos

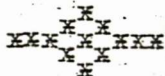
"hp" sausio 22 d. deda grįžusio į Gellės apskritį jauno vokie-čio pasakojimą apie jo nuotykingą klajojimą. Šio jauno klajūno nu-otykiškai prasidėję karui baigiantis, tuo metu jis buvęs tik 10 metų am-žiaus. Jis buvęs patekęs ir į Lietuvą, iš kur, pagaliau, su vokiečių transportu grįžo į Vokietiją.

1943 m. šis berniukas su savo mokykla buvęs perkeltas į Austri-ją ir atkirstas nuo tėvų. Karo eigoje mokykla buvusi dar kartą nukelta į Čekoslovakiją, kur, rusams besiantinant, mokytojai pabėgę, palikdami vaikus Dievo malonei. Güntheris nebusimines, bet pasileidęs pėsčias į Berlyną. Pasiekęs Berlyną, pateko rusų kareivių būrin. Beveikšindami, rusai prievarta nusivežė jį į Rusiją. Patekęs į Leningradą, buvęs pri-glaustas vienos veterinarijos karininko šeimos. Šį karininką iškėlus į Lietuvą, Güntheris, apvilktas rusų uniforma ir gaudamas rusų maistą,

su ta šeima atsidūrė Lietuvoje.

Kartą, bežaisdamas su rusų vaikais, jis pasisakęs esąs vokiecis ir buvo tų vaikų iškustas NKVD. Pradžiai jam nieko neatsitiko, tik buvęs nugabentas į tuo metu organizuojamą vokiečių transportą ir atvežtas į rytų zoną. Čia išstojęs laisvu noru į liudies policiją, svaigdamas patekti į vakarus. Likimas panorėjo, kad jo dalinys buvo paskirtas Berlyno pasienio sargybon. Jis pabėgęs į vakarų Berlyną ir po 8 metų, pagaliau, pasiekė savo motiną Zem. Saksionijoje.

Patariamosios Tarybos posėdis Kielyje

Erie Schlesw. Holsteino darbo, socialinių ir pabėgėlių reikalų ministerijos įvykusiame Patariamosios Tarybos tremtinių reikalams trečiajame posėdyje lietuvius atstovavo p. Grunovas.

Pirmuoju punktu buvo svarstomi tremtinių mokyklos reikalai. Vyriausybės atstovas konstatavo, kad užsieniečių tremtinių vaikų parėjimas į vokiečių mokyklas neparodė sunkumų. Pabaltiečių atstovai, jų tapę ir lietuvių atstovas Grunovas, sutiko su dabartine dėstymo forma, bet prašė įvesti tremtinių tautinės kalbos, geografijos ir istorijos pamokas. Jų turėtų būti per savaitę mažiusiai dvi valandos kalbos ir po vieną val. istorijos bei geografijos. Pabaltiečių atstovai prašė iš viešųjų sumų skirti lėšų, kuriomis nors kukliai galima būtų apmokėti tautinių keliaujančių mokytojų kelionės išlaidas ir darbą. Lenkų atstovas pritarė pabaltiečių mintims. Pabaltiečių ir lenkų tautinių mokytojų yra užtektinai pačiame Schlesw. Holsteine. Pirmininkaujantis vyriausybės atstovas prašė švietimo ministerijos atstovą iki kito posėdžio ištirti galimybes skirti tam reikalui lėšų.

Posėdyje dalyvavęs UNO komisaro atstovas Mr. Pearson Wilson prašė, kad ištaigos žinioje šiuo metu yra 50.000 DM suma, iš kurios galėtų būti paremti paskolomis užsieniečius tremtinius, baigusius augštojo mokslo studijas ir norinčius savarankiškai dirbti savo profesijoje. UNO ištaiga daranti pastangas, kad ši suma būtų padidinta iki pusės milijono markių. Pageldavimas remti paskolomis, o ne pašalpomis, yra kilęs iš pačių studentų. Iš 443 užsieniečių studentų iki šiol yra prašę ir gavę pašalpų 131. asmuo.

Posėdyje įvairių pareigūnų buvo duota tremtinių religinio aprūpinimo apžvalga. Pagal ją, evangelikų Bažnyčia moka keliems evang. kunigams pagrindinę 250 DM algą ir 63 DM kelionės išlaidų priedą. Katalikus aptarnauja, katalikų Bažnyčios administracijos rūmuose, Hamburge gyvenęs vienas lietuvis ir du lenkų kunigai. Jaunimui stengiamasi padėti, mokant vokiečių kalbos ir steigiant židinius, kur jie galėtų laisvai pasiskaityti, sistema "Namai visiems".

Varelio senelių namuose yra apie 60 neužimtų vietų, kuriomis galėtų pasinaudoti stovyklose gyvenantieji tremtiniai seneliai.

Posėdyje dar buvo prielstos tremtinių kapų globos ir atleistųjų užsieniečių kalinių apgyvendymo problemos.